

Вінницький національний технічний університет
Кафедра менеджменту, маркетингу та економіки
Факультет менеджменту та інформаційної безпеки

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА
(вибірковий)
2020-2021 н.р.

I (бакалаврський) рівень вищої освіти
Освітня програма **Підприємництво, торгівля та біржова діяльність** Спеціальність **076 – Підприємництво, торгівля та біржова діяльність** Викладач:
Мова викладання: **українська**
Семестр – **4**
Кредитів ЕКТС – **5**
Лекцій – 36 год. (денна форма), 10 год. (заочна форма)
Практичних – 27 год. (денна форма), 5 год. (заочна форма)
Самостійна робота – 87 год. (денна форма), 135 год. (заочна форма)
Вид контролю: залік

Передумови для вивчення дисципліни

Основою для вивчення дисципліни «Економічна безпека» є дисципліни «Економіка і фінанси підприємства», «Основи підприємництва» та ін.

Метою вивчення дисципліни «Економічна безпека» є надання студентам базових знань і методів економічного аналізу процесів та явищ, що становлять небезпеку підприємству; формування системних уявлень про закономірності та тенденції розвитку світової і вітчизняної школи визначення та формування системи захисту економічної безпеки підприємства, про економічний розвиток методів оцінки економічної небезпеки підприємства; визначення наукового внеску окремих шкіл і напрямів в економічну теорію та їхнього впливу на економічну безпеку держави; формування сучасного економічного мислення та світогляду студентів щодо систем захисту підприємства.

Компетентності:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та проблеми у сферах підприємницької, торговельної та біржової діяльності або в процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів організації і функціонування підприємницьких, торговельних, біржових структур і характеризується комплексністю та невизначеністю;

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 10. Здатність діяти відповідально та свідомо.

ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

СК 3. Здатність здійснювати діяльність у взаємодії суб'єктів ринкових відносин.

СК 6. Здатність здійснювати діяльність з дотриманням вимог нормативно-правових документів у сфері підприємницької, торговельної та біржової діяльності.

Результати навчання:

ПРН 1. Використовувати базові знання з підприємництва, торгівлі і біржової діяльності й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях.

ПРН 5. Організувати пошук, самостійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел для формування банків даних у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

ПРН 7. Демонструвати підприємливість в різних напрямках професійної діяльності та брати відповідальність за результати.

ПРН 8. Застосовувати одержані знання й уміння для ініціювання та реалізації заходів у сфері збереження навколишнього природного середовища і здійснення безпечної діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

ПРН 9. Знати вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної і правової держави.

ПРН 13. Використовувати знання форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин для забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

ПРН 16. Знати нормативно-правове забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і застосовувати його на практиці.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- основні поняття економічної безпеки підприємства;
- показники оцінки стану економічної безпеки підприємства;
- методи забезпечення економічної безпеки підприємства;
- види стратегій економічної безпеки;
- основні загрози економічній безпеці підприємства

вміти:

- досліджувати стан підприємства та рівня його економічної безпеки;
- визначати загрози економічній безпеці конкретного підприємства;
- аналізувати стратегії економічної безпеки підприємства;
- розраховувати показники стану економічної безпеки підприємства.

- обґрунтовувати очікувану економічну ефективність прийнятих рішень на мікрорівні;
- проведення роботи аналітичних досліджень економіки підприємства.

Тематика

Змістовий модуль 1. Змістовно – типологічна характеристика економічної безпеки господарюючого суб'єкту

Тема 1 Загальні теоретичні положення економічної безпеки підприємства

Мета та функціональні цілі економічної безпеки підприємства. Основні функції економічної безпеки підприємства. Структурні елементи і схема організації економічної безпеки підприємства.

Тема 2 Основні напрями організації економічної безпеки на підприємстві

Характеристика основних функціональних складових економічної безпеки підприємства: фінансової, інтелектуально-кадрової, техніко-технологічної. Характеристика основних функціональних складових економічної безпеки підприємства: політико-правової, силової, екологічної.

Тема 3 Охорона законних інтересів підприємств: конфіденційна інформація і комерційна таємниця

Визначення інформації, конфіденційної інформації, комерційної таємниці. Класифікація комерційної таємниці. Організація заходів на підприємстві щодо встановлення комерційної таємниці.

Тема 4 Промислова розвідка та промисловий шпіонаж

Поняття промислова розвідка, поняття промисловий шпіонаж: проведення, організація, механізм здійснення та ознаки.

Тема 5 Економічні злочини, які впливають на стан економічної безпеки підприємництва

Види злочинів. Характеристика та ознаки злочинів, що вчиняються службовими особами. Характеристика та ознаки злочинів, які вчиняються шляхом незаконного використання підприємцем своїх прав або їх порушення. Злочини в кредитно-фінансовій та податковій сферах. Злочини, пов'язані з безпосередньою діяльністю на ринку, зокрема, щодо монополістичних дій та обмеження конкуренції. Злочини, пов'язані з незаконним одержанням і розголошенням відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю.

Тема 6 Система економічної безпеки підприємства

Поняття «система економічної безпеки», її завдання, принципи створення та елементи. Характеристика системи економічної безпеки підприємства. Цілі, завдання та функції системи економічної безпеки підприємства. Людський фактор у системі захисту персоналу. Види співробітництва працівників на підприємстві.

Тема 7 Стратегія економічної безпеки підприємства

Поняття та елементи стратегії економічної безпеки. Розробка стратегії економічної безпеки. Види стратегій економічної безпеки підприємства.

Тема 8 Структура механізму забезпечення економічної безпеки підприємства

Механізм забезпечення економічної безпеки підприємства. Структура механізму забезпечення економічної безпеки підприємства. Функції структурних елементів механізму забезпечення економічної безпеки підприємства.

Теми практичних занять

1. Загальні теоретичні положення економічної безпеки підприємства
2. Оцінка рівня економічної безпеки підприємства
3. Основні напрями організації економічної безпеки на підприємстві
4. Служба безпеки на підприємстві
5. Організація захисту комерційної таємниці на підприємстві
6. Промислова розвідка та промисловий шпіонаж
7. Економічні злочини, які впливають на стан економічної безпеки підприємництва
8. Система економічної безпеки підприємства
9. Стратегія економічної безпеки підприємства

Методи навчання та техніки, які будуть використовуватись

Основними методами навчання є:

- лекція-візуалізація;
- навчальна дискусія;
- презентація;
- спільні розробки;
- обговорення ситуаційного завдання;
- інтерактивні методи;
- консультації.

Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання представлені у вигляді тестів, аналітичних завдань. Передбачено виконання індивідуальних завдань на практичних заняттях та у вигляді домашніх завдань.

Студенти заочної форми навчання після вивчення всіх тем виконують контрольну роботу.

Контроль

Відповідно до вимог регламенту навчального процесу для успішного засвоєння знань здобувачами та об'єктивного їх оцінювання здійснюється систематичний поточний контроль знань, наприкінці вивчення курсу передбачається підсумковий контроль. Контроль знань здобувачів здійснюється на практичних заняттях. Поточний контроль організовано у формі вибіркового усного опитування та виконання практичних завдань. Модульний контроль організовано у формі тестових завдань. Оцінювання рівня виконання індивідуальної роботи робиться на основі перевірки змісту роботи та її захисту у формі доповіді. Підсумковий контроль передбачає складання заліку.

Оцінювання результатів навчання

Модуль 1		Модуль 2	
Практичні заняття	Бали	Практичні заняття	Бали
Тема 1-4 (усна доповідь, практ.завдання)	30	Тема 5-8(усна доповідь, практ.завдання)	30
Колоквіум 1(тести)	20	Колоквіум 2(тести)	20
Сума за модуль 1	50	Сума за модуль 1	50
Сума за семестр 100 балів			

Критерії оцінювання знань, умінь та навичок здобувачів

Рівень компетентності	За нац. шкалою	За шкалою ЕКТС	Критерії оцінювання
IV Високий (творчий) «5»	зараховано	A	90-100б. Програмні результати досягнуті повністю. Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин; виявлено глибокі знання економічної безпеки; сформовано необхідні практичні навички застосування методів оцінки економічної небезпеки підприємства, розуміння можливостей системи захисту економічної безпеки підприємства в цілому та в різних його підрозділах; усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до максимального.
		B	82-89б. Програмні результати досягнуті повністю. Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин; сформовано уміння викладати основні ідеї щодо економічної безпеки. Необхідні практичні навички застосування методів оцінки економічної небезпеки підприємства в основному сформовані, усі передбачені програмою навчання завдання виконані, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального.
		C	75-81б. Програмні результати досягнуті повністю. Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин. Вміння викладати базові ідеї щодо економічної безпеки підприємства, а також практичні навички щодо розрахунку показників стану економічної безпеки підприємства сформовані недостатньо; усі передбачені програмою навчання завдання виконані, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками.
		D	64-74б. Програмні результати досягнуті. Теоретичний зміст курсу освоєний частково, але прогалини не носять істотного характеру, виявлено знання та розуміння основних положень економічної безпеки підприємства; необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань містять помилки.
		E	60-63б. Програмні результати досягнуті. Теоретичний зміст курсу освоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання завдань не виконано або якість виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального.
III Достатній (конструктивний) «4»			
II Середній (репродуктивний) «3»			

I Низький «2»	не зараховано з МОЖЛИВІСТЮ ПОВТОРНОГО СКЛАДАННЯ	FX	35-59б. Програмні результати не досягнуті. Теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконано, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання)
	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	F	0-34б. Програмні результати не досягнуті. Теоретичний зміст курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, усі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до якого-небудь значущого підвищення якості виконання навчальних завдань (з обов'язковим повторним курсом)

Критерії оцінювання знань, умінь та навичок здобувачів за видами робіт

Рівень компетентно сті	Критерії оцінювання		
	Усна доповідь	Практичне завдання	Колоквіум (тести)
IV Високий (творчий) «5»	5 б.: здобувач повністю розкрив суть питання, надав правильне теоретичне тлумачення визначенням та категоріям.	5 б.: виставляється при правильному та безпомилковому проведенні необхідних розрахунків з поясненням і коментуванням отриманих результатів	18-20 б.: 90-100% правильних відповідей
III Достатній (конструк- тивний) «4»	3-4 б.: здобувач розкрив суть питання, але у відповіді допущені неправильні обґрунтування окремих положень.	3-4 б.: при правильному і безпомилковому розв'язанні задачі, але без пояснень до розрахунків, без посилань на певні формули чи методики, при відсутності або помилкових коментарях до отриманих результатів	15-17 б.: 75-89% правильних відповідей
II Середній (репро- дуктив- ний) «3»	1-2 б.: здобувач не розкрив питання, але брав участь в обговоренні питань	1-2 б.: виставляється, якщо при виконанні допущені помилки, які свідчать про недостатнє знання формул або методик розв'язання відповідних задач	12-14 б.: 60-74% правильних відповідей
I Низький «2»	0 б.: за повну відсутність відповіді	0 б.: виставляється у випадку, якщо задача не розв'язана взагалі	0-11 б.: 0-59% правильних відповідей

Політика курсу

Викладач та всі здобувачі, що вивчають цей курс, зобов'язуються дотримуватись таких положень «Кодекс етики ВНТУ», «Положення про академічну доброчесність студентів та науково-педагогічних працівників ВНТУ», «Положення про рейтингову систему оцінювання досягнень студентів у ВНТУ» та розуміють, що за їх порушення несуть особисту відповідальність.

Рекомендована література

1. Берлач А.І. Безпека бізнесу: Навч. посіб. / А.І. Берлач Берлач – К.: Університет “Україна”, 2007. – 280 с.
2. Економічна безпека [Текст] : навч. посіб. / О. М. Кібік [та ін.]. - Одеса : Фенікс, 2018. - 124 с.
3. Економічна безпека підприємства [Текст] : навч. посіб. / [Шкарлет С. М. та ін.] ; під заг. наук. керівництвом заслуж. діяча науки і техніки України, д-ра екон. наук, проф. Шкарлета С. М. ; Чернігів. нац. технол. ун-т. - Чернігів : ЧНТУ, 2017. - 205 с.
4. Економічна безпека підприємства [Текст] : підручник / [А. М. Штангрет та ін.] ; за заг. ред. А. М. Штангрета ; Укр. акад. друкарства. - Львів : Укр. акад. друкарства, 2016. - 292 с.
5. Меліхова Т. О. Економічна безпека підприємства: формування, контроль, ефективність [Текст] : монографія / Т. О. Меліхова. - Запоріжжя ; Херсон : Гельветика, 2018. - 631 с.
6. Отенко І. П. Організація та управління системою фінансово-економічної безпеки : навчальний посібник / І. П. Отенко, Н. О. Москаленко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 224 с.
7. Фінансово-економічна безпека: теоретико-правові аспекти [Текст] : навч. посіб. / [Резворович К. Р. та ін.] ; Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. - Дніпро : Біла [вид.], 2019. - 194 с.
8. Балджи М. Д. Економічна безпека: забезпечення, управління, прогнозування [Текст] : монографія / [Балджи М. Д., Котова І. М., Тарасова К. І.] ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Балджи М. Д. ; Одес. нац. екон. ун-т. - Київ : Гуляєва В. М., 2019. - 274 с.
9. Дробязко С. І. Економічна безпека підприємств: методологічний та стратегічний аспекти [Текст] : монографія / Дробязко С. І. - Дніпро : Дробязко С. І. [вид.], 2019. - 236 с.
10. Завора Т. М. Соціально-економічна безпека [Текст] : навч. посіб. / Т. М. Завора. - Полтава : ПолтНТУ, 2019. - 237 с.
12. Подольчак Н. Ю. Організація та управління системою фінансово-економічної безпеки: навчальний посібник / Подольчак Н. Ю., Карковська В. Я. - Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. - 268 с.
13. Солодовнік О. О. Фінансово-економічна безпека публічно-приватного партнерства: теорія, методологія, практика [Текст] : монографія / Солодовнік О. О. - Харків : ЛІДЕР, 2018. - 409 с.
14. Hayes V. Corporate Security Organizational Structure, Cost of Services and Staffing Benchmark: Research Report / V. Hayes, G. Kane, K. Kotwica. – Elsevier, 2013. – 76 p.
15. Kovacich G. L. The Manager's Handbook for Corporate Security: Establishing and Managing a Successful Assets Protection Program / G. L. Kovacich, E. P. Halibozek. – Butterworth-Heinemann, 2003. – 463 p.
16. Williams A. R. Corporate Manager's Security Handbook. / A. R. Williams. – AuthorHouse, 2012. – 84 p.